

Riigikogu majanduskomisjoni istungi protokoll nr 136

Tallinn, Toompea ja videosild

Neljapäev, 12. juuni 2025

Algus 14.30, lõpp 16.00

Juhataja: Marek Reinaas (esimees)

Protokollija: Kiia Väli (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Mario Kadastik, Rene Kokk, Anastassia Kovalenko-Kõlvart (Aleksei Jevgrafov asendusliige), Tõnis Mölder, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi

Komisjoni ametnikud: Piia Schults (nõunik), Mari Tänav (nõunik), Maria Haas (konsultant)

Puudusid: Jaak Aab, Mart Maastik, Örne Pillak ja Reili Rand

Kutsutud: eelnõu algataja esindaja ja Riigikogu liige Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Rahandusministeeriumi finantsteenuste poliitika osakonna juhataja Siiri Tõniste ja Eesti Liikluskindlustuse Fondi juhatuse liige Lauri Potsepp (1. päevakorrapunkt); Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ettevõtluskeskkonna ja tööstuse osakonna tarbijakaitse nõunik Mari-Liis Aas, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti ettevõtluse osakonna juhataja Merike Koppel ja sideosakonna jurist Geili Pais (2. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud liikluskindlustuse seaduse täiendamise seaduse (kergliikurite kindlustamine) eelnõu (631 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
2. Vabariigi Valitsuse algatatud tarbijakaitse seaduse § 4 muutmise seaduse eelnõu (624 SE) teise lugemise ettevalmistamine
3. Info ja muud küsimused

1. Eesti Keskerakonna fraktsiooni algatatud liikluskindlustuse seaduse täiendamise seaduse (kergliikurite kindlustamine) eelnõu (631 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

Marek Reinaas sõnas, et komisjonile on laekunud eelnõu kohta Vabariigi Valitsuse arvamus ja ettevõtte Bolt Technology OÜ (Bolt) pöördumine koos analüüsiga: „Ülemaailmne turustandard (RGL+PA) vs kehtiv kohustuslik liikluskindlustus“. Bolti kinnitusel katab ettevõtte juba praegu kindlustusega kõik oma tõukerattad rahvusvaheliselt tunnustatud kindlustusandjate kaudu, pakkudes vastutuskindlustust (RGL) ja õnnetusjuhtumikindlustust (PA), mis katavad kõik olulised riskid.

Eelnõu algataja esindaja ja Riigikogu liige **Anastassia Kovalenko-Kõlvart** andis ülevaate eelnõu sisust. Eelnõu ajendiks oli Riigikogu korruptsioonivastase erikomisjoni üks istung, kus

käsitleti elektritõukerataste kindlustamisega seotud liikluskindlustuse seaduse muudatuse kujunemist. Liikluskindlustuse seaduse muudatused võttis Riigikogu vastu eelmisel aastal. Üks muudatus sätestas kohustusliku liikluskindlustuse kergliikuritele, mille mass ületab 25 kg. Muudatuse ajendiks oli Euroopa Liidu (EL) liikluskindlustuse direktiiv, mis seadis kergliikurite kaalu ja kiiruse parameetrid. Need parameetrid ei ole liikmesriikidele kohustuslikud, vaid riikidel on seal kaalutlusruumi. Samas on arutatav kriteerium tekitanud Eestis olukorra, kus turu suurima rendiettevõtte Bolt kergliikurid, mille kaal on 24 kg, ei kuulu kindlustuskohustuse alla. Samal ajal suuruselt teise rendiettevõtte Tuul Mobility OÜ kergliikureid, mille kaal ületab 25 kg, peab kindlustama. Tegemist on võimaliku turumoonutusega, mis seab ettevõtted ebavõrdsesse konkurentsiolukorda. Riigikogu korruptsioonivastase erikomisjoni istungil osalesid ka Politsei- ja Piirivalveameti, Eesti Liikluskindlustuse Fondi (LKF) ja Tervisekassa esindajad, kes kõik toetasid arutatavat muudatust. 2024. aastal toimunud 422 liiklusõnnetusest kergliikuritega olid 171 juhtunud Bolti tõukeratastega ja 53 Tuul Mobility OÜ tõukeratastega. **Kovalenko-Kõlvart** lisas, et arutatav eelnõu on valminud tuginedes Rahandusministeeriumi esialgsetele soovitudele. Korruptsioonivastase erikomisjoni istungil osales ka Rahandusministeeriumi esindaja, kes selgitas, et nende algne visioon ja ettepanek oli kehtestada kõigile ühtne reeglistik. Eelnõus toodud reeglistik põhineb nende soovitudele ja sätestab, et isik, kellele kuulub üle kümne liikluses kasutatava väljarenditava kergliikuri, peab kindlustama kõik talle kuuluvad kergliikurid sõltumata sellest, kui kiiresti need liiguvad või kui palju need kaaluvad.

Rahandusministeeriumi finantsteenuste poliitika osakonna juhataja **Siiri Tõniste** selgitas, et valitsus ei toeta antud eelnõu. Peamine põhjus seisneb selles, et esitatud eelnõu läheb kaugemale (EL) liikluskindlustuse direktiivist, tuues liikluskindlustuse alla ka sellised sõidukid, mida ELis ei ole kohustatud liikluskindlustusega katta. Liikluskindlustuse direktiiv paneb paika kergliikurite kaalu ja kiiruse parameetrid ning defineerib, millised sõidukid peavad ja millised ei pea ELis olema liikluskindlustusega kaetud. Eelnõus tehtav ettepanek lähtuda liikluskindlustuse kohustuse puhul ettevõttele kuuluvate rendile antavate liikluses kasutatavate kergliikurite arvust ei ole direktiiviga vastuolus, kuna direktiiv jätab liikmesriikidele võimaluse selliseid aspekte juurde lisada. Samas tuuakse direktiivis välja, et kergemad ja aeglasemad sõidukid on liikluskindlustuse alt välja jäetud seetõttu, et sellised sõidukid põhjustavad kergemate tagajärgedega kahjusid. Lisaks on EL viidanud, et kergliikurite toomine liikluskindlustuse alla võib pärssida kergliikurite vallas toimuvat innovatsiooni. **Tõniste** lisas, et sel teemal on liikmesriigid tõesti võtnud kasutusele erinevad lähenemised. Samas lähtub valdav enamus liikmesriike kaalu ja kiiruse parameetritest. Liikluskindlustuse seaduse muudatusi menetleti eelmisel aastal majanduskomisjonis ja toona olid need samad teemad arutlusel. Sel hetkel leiti, et direktiiv võetakse üle minimaalselt üksnes vahetult kohustusega kaetud osas. Kergliikurite kindlustamine on Eesti kindlustussektori jaoks uudne ja seega ka väljakutse. Kergliikurid eristuvad tavapärasematest kindlustusobjektidest, kuna neid ei kanta liiklusregistrisse ja neil ei ole küljes numbrimärki. Seega leiab Rahandusministeerium, et teemat võiks aasta pärast uuesti arutada, kuna selleks ajaks on piisavalt statistikat ja kogemust selles vallas ning saaks vaadata tervikuna, kuidas möödunud aastal liikluskindlustuse seadusesse sisse viidud muudatused on käivitunud.

LKFi juhatuse liige **Lauri Potsepp** lisas, et kindlustusandjate huvitatuse taset kindlustada selliseid kergeid sõiduvahendeid, mida ei ole liiklusregistris, näitab see, et ainult üks liikluskindlustuse kindlustusandja 11-st pakub võimalust sõlmida elektritõukeratta kindlustust veebis. Hetkeseisuga oli sõlmitud 2120 elektritõukeratta liikluskindlustuse lepingut.

Praeguseks ei ole ühtegi kindlustuslepinguga kaetud elektritõukerattaga tekitatud kahju registreeritud, aga tuleb arvesse võtta, et selliste sõiduvahendite kasutushooaeg on alles alanud. Teema teine pool on kindlustuskohustusega elektritõukerattad, mis on kindlustamata, aga mida siiski liikluses kasutatakse. Nendega tekitatud kahjusid hüvitab LKF ja hetke seisuga on olnud viis juhtumit, mis on põhjustatud elektritõukeratastega, mille valmistajakiirus on 70 km/h või rohkem. Need kahjud on olnud suured. Lisaks liikluskindlustusele peavad selliste sõiduvahenditega sõites olema need registreeritud ja sõiduki juhil peab olema mootorratta juhtimisõigus. Ühelgi neist viiest juhtumist neid ei olnud. Seega ta nõustus, et käsitledes seda teemat aasta pärast uuesti, on tõenäoliselt parem statistika terve aasta kohta. Hetkel on küsimus pigem selles, kuidas jõustada olemasolevat kohustust.

Mario Kadastik sõnas, et varasemate seadusemuudatuste menetlemisel arutati komisjonis seda, mis mahus peaks Eesti ELi direktiivi üle võtma. Lisaks spekulēriti ka toona, et murekohaks ei pruugi kujuneda niivõrd kommertsettevõtted, vaid erakasutajad. Statistika kergliikuritega toimunud liiklusõnnetustest näitabki nüüd seda, et õnnetused eraomandis olevate vahenditega on kiires tempos järjest kasvanud. Seega tuleks teema võtta tervikuna ette ja leida lahendus ka selles küsimuses.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart lausus, et kehtiv liikluskindlustuse seadus sätestab kohustusliku liikluskindlustuse sõidukitele, mille valmistajakiirus ületab 25 km/h või mille valmistajakiirus ületab 14 km/h ning mass ületab 25 kg. Üldiselt ületavad eraomandis olevate kergliikurite kiirused 25 km/h ehk kindlustuskohustus laieneb juba suurele hulgale eraomandis olevatele kergliikuritele. Arutatav eelnõu pakub lahendust aga teisele kriteeriumile. Olemasolev statistika näitab, et palju õnnetusi juhtub Bolti kergliikuritega, mis praegu ei lähe kindlustuskohustuse alla. Tema hinnangul peaks siiski renditeenust pakkuvatele ettevõtetele kohustus laienema. Seetõttu ei lähtuta arutatavas eelnõus kaalu ega kiiruse parameetritest, vaid kohustus laieneks isikutele, kellele kuulub üle kümne liikluses kasutatava kergliikuri. Statistika näitab, et nendega juhtub palju õnnetusi. Lisaks tuleks iga seaduse täiendamise puhul vaadata, et kõigile turuosalistele kehtiksid ühtlased nõuded, mida hetkel kehtiva liikluskindlustuse seadusega ei ole.

Piia Schults palus täpsustada, kas valdav enamus tõukeratastega toimunud õnnetustest on ühesõidukiõnnetused, kus viga saav inimene on üldjuhul ise ka tõukeratta juht. Temale teadaolevalt ei kata sel juhul liikluskindlustus sõiduki juhile tekkinud kahju, vaid katab ainult varalise või isikukahju, mis on tekitatud teisele isikule seda sõidukit kasutades.

Siiri Tõniste vastas, et Eesti õiguses on aastaid kehtinud norm, et ka õnnetuse põhjustanud juhi ravikulud on kindlustusega kaetud. See kehtib ka kergliikurite puhul. Bolti poolt majanduskomisjonile edastatud materjal on teatud määral eksitav, kuna tabel õnnetuse liikide, mida kindlustus katab või ei kata, kohta ei ole Eesti puhul korrektne.

Lauri Potsepp lisas, et kergliikurite õnnetustest on 70% ühesõidukiõnnetused. Samas on need ainult isikukahjuga õnnetused, kuna varasemast ajast ei ole statistikat varalise kahju kohta, kus keegi ei ole viga saanud.

Kristina Šmigun-Vähi sõnas, et jääb arusaamatuks, kuidas tohivad linnaruumis liikuda tõukerattad, mis sõidavad kiiremini kui 25 km/h, mis on kehtiv piirmäär.

Lauri Potsepp lausus, et kui kergliikur liigub kiiremini kui 25 km/h, siis tohib seda linnaruumis kasutada üksnes juhul, kui see on liiklusregistris mootorsõidukina registreeritud. Elektritõukerattaid ei saa mootorsõidukina liiklusregistris registreerida, kuna neil puudub tüübikinnitus. Seega kui need liiklevad linnaruumis, siis nad liikleavad seal illegaalselt. Kindlustuskohustus ja registreerimiskohustus ei käi paralleelselt. Kindlustuskohustus kehtib kergliikuritele sõltumata sellest, kas nad on või ei ole registreeritud. Kui kergliikur sõidab kiiremini kui 25 km/h, siis peab tal olema liikluskindlustus.

Urve Tiidus märkis, et tegemist on järelikult reguleerimata valdkonnaga. Linnaruumis 70 km/h sõitvate kergliikurite pool peab olema reguleeritud.

Siiri Tõniste lausus, et käesoleval istungil on arutatud kindlustuse poolt, aga kindlustus tegeleb tagajärgedega. Tegelikuses peaks fookus olema seatud ka õnnetuste ennetamisele.

Marek Reinaas palus Rahandusministeeriumi esindajal täpsustada eelnevalt öeldut, et Bolti poolt komisjonile edastatud materjal ei ole täielikult korrektne.

Siiri Tõniste selgitas, et Bolt toob välja, et liikluskindlustus ei kata kergliikuri juhi enda vigastusi. Eestis katab liikluskindlustus siiski ka need. Lisaks toob Bolt välja, et selle poolest eristub nende vabatahtlik kindlustus liikluskindlustusest.

Marek Reinaas küsis, kas Bolti pakutav kindlustus, mis on kontserni tasemel rahvusvaheliselt sõlmitud, vastab Eesti liikluskindlustusele.

Lauri Potsepp vastas, et need kaks kindlustust ei ole omavahel võrreldavad. Näiteks liikluskindlustuse puhul on kannatanul otsenõudeõigus Eesti kindlustusandja vastu. Vabatahtliku vastutuskindlustuse puhul ei ole otsenõudeõigust ehk kui mõni inimene saab Bolt kergliikuri tõttu viga, peab ta kahju hüvitamist nõudma kindlustusandjalt, kes paikneb välisriigis (kannatanu ei saa nõuda otse Eestis kahju hüvitamist). Lisaks on muud tingimused, mis erinevad - liikluskindlustuse puhul on kannatanu alati liikluskindlustusega kaitstud sõltumata näiteks sellest, kas kindlustus on olemas, kas kahjutekitaja oli joobes, kas kahjutekitajal oli vastav juhiluba või kas kahjutekitaja rikkus mingeid reegleid. Vabatahtlik vastutuskindlustus seda ei kata ehk näiteks kui kergliikuri juht oli õnnetuse hetkel joobes, siis kannatanu on kaitseta.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart sõnas, et sel teemal on olnud vaidluskohti Boltiga. Samas kui nende kindlustus vastab Eesti liikluskindlustusele, siis ei peaks neid ju häirima arutatava eelnõuga tehtavad muudatused. Riigikogu korruptsioonivastase erikomisjoni istungil on sel teemal Tervisekassa esindaja toonud välja statistika, mis näitab, et Tervisekassa kulud on suurenenud, mis on seotud ka kergliikuritega toimuvatest õnnetustest. Mida rohkem on linnaruumis liikluskindlustuseta sõidukeid, seda suurem on kulu ka Tervisekassal.

Kovalenko-Kõlvart lisas, et eelnõus toodud muudatuste sõnastusi on võimalik muuta teise lugemise ettevalmistamise käigus ehk arutatava eelnõu raames on võimalik teemasid laiemalt ette võtta.

Mario Kadastik sõnas, et tuues välja õnnetuste statistika puudumise, siis põhimõtteliselt peaks seda saama vaadata ka tagantjärei kahjude ajaloost iga sõiduki kohta – näiteks LKFi registreeritud õnnetuste puhul tuuakse sõiduki kahjude ajaloos välja, kas sõiduk oli õnnetuses süüdi või mitte ja kui suur oli hüvitise määr. **Kadastik** palus täpsustada, kas Bolti puudutav

väide vastab tõele, kuna vastutuskindlustuse puhul võib olla erisusi, mida saab täiendavalt juurde osta.

Lauri Potsepp vastas, et ta kontrollis seda väidet enne Riigikogu korruptsioonivastase erikomisjoni selleteemalist istungit ja sel hetkel välistasid Bolti kodulehel olevad kindlustustingimused selle, et joobes isiku poolt põhjustatud õnnetuse kahju oleks hüvitatud. Samuti on see aspekt välja toodud ka Bolti poolt komisjonile esitatud materjalis.

Mario Kadastik palus üle täpsustada, kas Eestis kehtiva erandi puhul, kus hüvitatakse õnnetuse põhjustanud isiku tervisekulud, nõutakse need talt potentsiaalselt regressi korras välja.

Lauri Potsepp vastas, et neid ei nõuta tagasi. Eestis hüvitatakse kahju põhjustanud sõidukijuhi ravikulud raviasutusele ehk mitte juhile endale.

Mario Kadastik küsis, et kui õnnetuse põhjustanud inimese kergliikuril ei ole liikluskindlustust ja õnnetuses tekkinud tema enda ravikulud makstakse kinni, siis kas LKF nõuab neid regressi korras tagasi.

Lauri Potsepp vastas, et ei nõua, sest kahju tuleb hüvitada ainult kindlustusandjal. LKF ei hüvita seda ehk liikluskindlustamata sõidukite puhul kulusid ei hüvitata.

Kristina Šmigun-Vähi palus täpsustada üle, et kui inimene on Tervisekassa klient, siis õnnetuse korral tekkinud ravikulud katab siiski Tervisekassa.

Lauri Potsepp nõustus, et üldjuhul maksab Tervisekassa raviasutusele tekkinud kulud. Tervisekassa esitab vastava nõude omakorda liikluskindlustuse kindlustusandjale. Lisaks on hulk ravikulusid, mida Tervisekassa ei kata (näiteks hambaravi, erinevad plastilised operatsioonid, suures mahus taastusravi). Need siiski hüvitatakse, aga Tervisekassa esitab kahju põhjustanud sõiduki liikluskindlustuse kindlustusandjale tagasinõude.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart selgitas, et kahe rattalistega juhtuvad õnnetused on tihti väga karmid ja erinevad näiteks autodega juhtuvatest õnnetustest. Tema hinnangul on oluline areng see, kui õnnetustega tekkinud kahju on võimalik katta kindlustuse kaudu ja mitte Tervisekassa ning sealt omakorda maksumaksjate kaudu. **Kovalenko-Kõlvart** nõustus öelduga, et kindlustus tegeleb tagajärgedega, aga paralleelselt peab nii kohaliku omavalitsuse kui ka riigi tasandil tegelema õnnetuste ennetamisega, milleks on vaja kogu seda valdkonda paremini reguleerida.

Marek Reinaas sõnas, et komisjoni käesoleval istungil on arutatud kergliikuritega seonduvaid erinevaid murekohti. Teema on lai ja keeruline. Eelmisel aastal jõustusid liikluskindlustuse seaduse muudatused ja on mõistlik vaadata, kuidas muudatused reaalelus rakenduvad ja vajadusel saab teha kehtivas korras parandusi. Selleks on mõistlik ära oodata vastav statistika ehk tulla teema juurde tervikuna tagasi sügisel.

Anastassia Kovalenko-Kõlvart palus komisjoni liikmetel eelnõu esimesel lugemisel toetada. Pärast esimest lugemist saab vajaliku statistika olemasolul eelnõu juurde sügisel tagasi tulla ja vajadusel saab liita erinevad eelnõud, mis algatatakse muude teemade lahendamiseks. Samas ei toeta ta suuri kobareelnõusid. Arutatav eelnõu puudutab kergliikurite kindlustamist. Seega

kui komisjon soovib reguleerida muid küsimusi, siis peaks seda tegema muude eelnõude raames. **Kovalenko-Kõlvart** märkis, et ta ei nõustu komisjoni esimehe öelduga, et arutata eelnõu probleeme ei lahenda. See lahendab olulise küsimuse ehk et oleks tagatud inimeste tervise kaitse, kergliikurite kindlustamine ja ravikulude katmine. Lisaks võetakse sel juhul kulude katmisel koormus Tervisekassa pealt ära.

Otsustati:

1.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 18.06.2025 (konsensus: Mario Kadastik, Rene Kokk, Anastassia Kovalenko-Kõlvart, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

1.2. Teha ettepanek eelnõu tagasi lükata (poolt 5: Mario Kadastik, Tõnis Mölder, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi; vastu 2: Rene Kokk, Anastassia Kovalenko-Kõlvart; erapooletuid 0).

2. Vabariigi Valitsuse algatatud tarbijakaitseaduse § 4 muutmise seaduse eelnõu (624 SE) teise lugemise ettevalmistamine

Marek Reinaas sõnas, et Riigikogust ei laekunud eelnõule ühtegi muudatusettepanekut (ME). Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM) esitas juhtivkomisjonile kaalumiseks oma ettepanekud ja muutis nende sõnastust pärast AS LHV Group (LHV) ettepanekute laekumist ning tulenevalt komisjoni töörühma koosolekutel tehtud märkustest, konsulteerides selleks Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametiga (TTJA), selleks et seadusemuudatused ei tooks kaasa tarbijate huvide kahjustamist.

Järgnevalt asuti ME-de tutvustamise ja hääletamise juurde.

1. Muuta § 1 p 6 ja sõnastada see järgmiselt:

„6) paragrahvi 4 täiendatakse lõigetega 6¹ — 6⁴ järgmises sõnastuses:

„(6¹) Tarbijal on õigus saada arve kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. Kaupleja edastab arve tarbija poolt näidatud kontaktandmetele, eelistades elektroonilist edastamist, kui see on tarbija poolt esitatud andmete põhjal võimalik.

(6²) Kaupleja võib arve teha tarbija sõnaselgel nõustumisel kättesaadavaks üksnes elektroonilises keskkonnas, mille kaudu on võimalik arvega tutvuda kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. Tarbijalt nõusoleku saamist tõendab vaidluse korral kaupleja.

(6³) Juhul kui tarbijale ei ole esitatud ostu tõendavat dokumenti kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis, on kaupleja kohustatud tarbija nõudmisel selle talle viivitamata esitama käesoleva paragrahvi lõikes 4² sätestatud perioodi jooksul.

(6⁴) Kui tarbija soovib saada arvet mitmel viisil ja üks neist on arve edastus postiaadressile, on kauplejal õigus nõuda tarbijalt postikulude hüvitamist, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. Kauplejal ei ole õigust nõuda postikulude hüvitamist, kui teiseks arveedastusviisiks on raamatupidamise seaduse § 7¹ lõikes 7 nimetatud masintöödeldava arve ehk e-arve edastus.“

Selgitus: muudatusega lisatakse § 4 kaks uut lõiget, millega täpsustakse arve edastamise korda, säilitades samas paindlikkuse ning toetades keskkonnasäästlikke ja digitaalseid lahendusi. Muudatusega lisatav lõige 6¹ näeb ette, et kaupleja peab arve edastama tarbija poolt näidatud kontaktandmetele, eelistades elektroonilist edastamist juhul, kui see on kontaktandmete põhjal võimalik. Arve peab olema kättesaadav kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. Muudatusega lisatav lõige 6² võimaldab kauplejal tarbija sõnaselgel nõusolekul teha arve tarbijale üksnes elektrooniliselt kättesaadavaks – näiteks iseteeninduskeskkonnas, mobiilirakenduses, turvalises digikontol või muus digitaalses lahenduses. See tähendab, et kaupleja ei pea saatma arve kohta eraldi teadet.

Võlaõigusseaduse alusel saab kestvuslepingute korral tarbija oma nõusoleku igal ajal tagasi võtta ja kaupleja peab võimaldama muud arve edastamise viisi. Näiteks kaupleja peab lisaks elektroonilises keskkonnas arve kättesaadavaks tegemisele saatma tarbijale ka teate arve kohta või arve e-kirja manuserina vastavalt tarbija soovile. Ka kehtiva tarbijakaitseseaduse § 4 lõige 7 alusel on võimalik kauplejal tarbija sõnaselge nõustumise korral teha arve kättesaadavaks kaupleja elektroonilise klienditeeninduskeskkonna, internetipanga või muu sellise keskkonna või andmekandja kaudu. Sõnaselge nõustumine tähendab, et tarbija peab vastama kaupleja ettepanekule ja kaupleja ei saa tarbija mittevastamise korral muudatust teha. Nõustumine võib toimuda näiteks nii, et tarbija teeb sellise valiku ise kaupleja iseteeninduskeskkonnas. Lisaks sätestatakse, et vaidluse korral on kaupleja kohustus tõendada, et tarbija on oma sõnaselge nõusoleku andnud arve edastamiseks üksnes elektroonilisse keskkonda (nt iseteeninduskeskkonda). Nõutav on, et arve oleks tarbijale kättesaadav kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis, mis võimaldab selle salvestamist, allalaadimist või taasesitamist vajaduse korral (nt garantiijuhtumi korral). Mõiste „elektrooniliselt kättesaadavaks“ on valitud selleks, et tagada paindlikkus tehnoloogiliste arengute valguses, sh toetada ka võimalikke uusi lahendusi väljaspool klassikalist iseteenindust. Muudatus toetab eelnõu üldist eesmärki soodustada elektroonilist asjaajamist ja keskkonnasäästlikkust, tagades samal ajal tarbija õiguste kaitse ja informeerituse. Tarbijate kaitse jääb samaväärseks, kui on kehtivas tarbijakaitseseaduses, kuid edaspidi ei ole loetletud elektroonilised edastuskanalid (klienditeeninduskeskkond, internetipank) vaid kasutatakse tehnoloogia neutraalset terminit (elektrooniline keskkond), millega välditakse seaduse muutmise vajaduse tehnoloogia arenemisel ja ei piirata uute arveedastusviiside kasutamist tulevikus. Kui vastavad seadusemuudatused muudavad olemasolevaid kaupleja (tüüp)tingimusi, tuleb muudatustest ka tarbijat teavitada.

Majanduskomisjon

(LHV panga ettepanek Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi sõnastuses)

Piia Schults palus täpsustada, kas sellisel juhul, kui arve edastatakse iseteeninduskeskkonda, ei näe arutatav muudatus ette, et selle kohta peaks tulema teade ka tarbija e-posti aadressile. **Schults** küsis, kas sellest võib tekkida segadus, et inimene on küll andnud oma nõusoleku, aga ta arvab, et selle kohta laekub teave ka tema e-posti aadressile.

TTJA ettevõtluse osakonna juhataja **Merike Koppel** vastas, et TTJA ei näe, et seal võiks segadus tekkida. Selline lähenemine on ka juba praegu võimalik ja seda kasutatakse. Praegusel juhul on nõusoleku küsimise pool vastupidine arutatava muudatuse ettepanekust. Kui selles osas peaks vaidlusi tekkima, siis neid saab lahendada jooksvalt, aga TTJA ei leia hetkel, et see peaks suureks probleemiks osutuma. Siinkohal on pigem oluline see, et inimesed, kes soovivad arveid saada posti teel, siis nemad saaksid neid endiselt posti teel.

Kristina Šmigun-Vähi palus täpsustada, et need inimesed, kes saavad arveid posti teel, kas nad peavad hakkama postikulu ise hüvitama.

Mario Kadastik avaldas arvamust, et temale teadaolevalt peaks see olema korraldatud nii, et kui inimene saab arveid ainult posti teel, siis ta ei pea postikulu hüvitama. Kui inimene on seni arveid saanud elektrooniliselt ja soovib nüüd saada ka paberarveid, siis ta peab postikulu hüvitama.

MKMi ettevõtluskeskkonna ja tööstuse osakonna tarbijakaitse nõunik **Mari-Liis Aas** vastas, et inimesed, kes soovivad jätkuvalt tulevikus saada paberarveid, siis nende käest ei ole õigust nõuda postikulude hüvitamist.

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Mario Kadastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi)

Eelnõu algataja seisukoht: LHV saadetud ettepanekuid arutasime ka TTJAga (Martti Kangur, TTJA õigusosakonna juhtaja) läbi. Ühise arutelu käigus leidsime, et saame LHV poolt tehtud ettepanekut toetada, kuid tegime siiski omaltpoolt LHV poolt pakutud lõikesse 6² mõned täiendused, mille kohaselt on üksnes elektroonilisse keskkonda (iseteeninduskeskkond, mobiilirakendus vms) vaja tarbija sõnaselget nõusolekut.

Kokkuvõtteks. MKM tänab LHV-d asjakohaste muudatusettepanekute eest. Leiame, et kuivõrd LHV puutub praktikuna igapäevaselt kokku arvete edastamisega nii elektrooniliselt kui ka posti teel, siis saame nende poolt tehtud muudatusettepanekuid koos meie pool tehtud paari muudatusega toetada. Seda tulenevalt sellest, et LHV poolt tehtavad muudatusettepanekud tagavad tarbijatele samaväärse kaitse.

2. Muuta eelnõu § 1 punktis 8 esitatud tarbijakaitseseaduse § 4 lõige 9 ja sõnastada see järgmiselt:

„(9) Võlaõigusseaduse kohase kestvuslepingu puhul võib tarbija enda valitud arveedastusviisi igal ajal muuta. Kui kaupleja teeb tarbijale arveedastusviisi muutmise ettepaneku, loetakse tarbija sellega nõustunuks, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõikes 6² sätestatud juhul, kui ta ei ole kaupleja sellesisulisel tahteavalduses ette nähtud tähtaja jooksul, mis ei või olla lühem kui 30 päeva, teatanud, et ta ei ole muudatusega nõus. Kaupleja on kohustatud tarbijat vaikimise tagajärjedest teavitama.“;

Selgitus: eelnõus tuuakse sõnaselgelt välja, et kui kaupleja teeb tarbijale arveedastusviisi muutmise ettepaneku, peab kaupleja määrama tarbijale vähemalt 30 päevase tähtaja, mille jooksul saab tarbija pöörduda kaupleja poole, kui ta ei ole arveedastusviisi muutmisega nõus. Üks kuu on tavaliselt üks arveedastusperiood ja see on piisav aeg, et tarbija jõuab kauplejaga, nt telefoni, posti või e-posti teel, ühendust võtta. Kestvuslepingute puhul võib arveedastusviis olla lepingu muudatus. Tarbija vaikimine või tegevusetus loetakse tahteavalduseks kooskõlas tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 68 lõikega 4.

Majanduskomisjon

(Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Mario Kadastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi)

3. Täiendada eelnõu § 1 punkti 8 järgmiselt:

3.1. muuta punkti sissejuhatavat lauseosa ja sõnastada see järgmiselt:

„8) paragrahvi täiendatakse lõigetega 9 ja 9¹ järgmises sõnastuses:“;

3.2. täiendada punkti lõppu tarbijakaitseseaduse § 4 uue lõikega 9¹ järgmises sõnastuses:

„(9¹) Kui kaupleja soovib tarbijale teha ettepaneku kasutada paberarve saamise asemel muud arveedastusviisi, tuleb tal vastavasisuline tahteavaldus teha posti teel.“;

Selgitus: eelnõus reguleeritakse selgelt, et kui kaupleja teeb tarbijale ettepaneku kasutada paberarve asemel muud arveedastusviisi, tuleb vastav pakkumine teha tarbijale posti teel ehk kasutades sama viisi, kuidas tarbija on seni arveid saanud.

Majanduskomisjon

(Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ettepanek)

Mario Kadastik küsis, kas tahteavalduse edastamine posti teel on kohustuslik ehk kui inimene esitab tahteavalduse näiteks e-teeninduses, siis kas ettevõtja peab lisaks sellele saatma talle tahteavalduse ka posti teel.

Mari-Liis Aas vastas, et kui tarbija ütleb ise, et ta soovib edaspidi arveid elektrooniliselt, siis ta võib tahteavalduse esitada ka elektroonselt. Kui aga kaupleja teeb tarbijale ettepaneku, et praegu edastatavaid paberarveid võiks tulevikus edastada elektrooniliselt, siis peab ta seda tegema posti teel.

Mario Kadastik küsis, miks ta ei või teha seda ettepanekut elektroonsete vahendite kaudu. Tundub ebamõistlik mitte lubada näiteks sellist olukorda, et inimene, kes saab paberarveid, on sisse loginud e-teenindusse, kuhu tuleb talle teade küsimusega, kas edaspidi võib arveid edastada inimesele elektrooniliselt. Jääb arusaamatuks, miks peab seda tegema posti teel.

Piia Schults sõnas, et muudatuse mõte seisneb selles, et kui inimene saab hetkel paberarveid, siis teave selle kohta, et tal on võimalik paberarvetest loobuda, tuleb talle selle kohta koos sama kuu paberarvega, mis talle nagunii edastatakse.

Mario Kadastik lausus, et kui paberarvete saaja saadakse kätte mõne muu kanali kaudu, kus edastatakse talle ettepanek võimalusest loobuda paberarvetest, siis tema hinnangul arutata v sätte nõuab, et see ettepanek tuleb talle saata ka posti teel. Sellega loodaks kauplejale topeltkohustus. Tema ettepanek on täiendada sätet osaga „välja arvatud juhul, kui kokkulepe saavutatakse muul moel“.

TTJA sideosakonna jurist **Geili Pais** sõnas, et teoreetiliselt ei peaks uue regulatsiooni järgi sellist olukord tekkima, kuna kui kauplejal tekib võimalus eelistada arvete elektroonilist saatmist, siis pole võimalik olukord, et tarbijale edastatakse ka paberarveid. Paberarvete saajatele rakendub antud säte.

Mario Kadastik märkis, et kui paberarve saaja satub kaupleja kontoris midagi muud näiteks ümber vormistama ja talle öeldakse, et tal on võimalus saada arveid ka ainult elektrooniliselt, siis kui inimene sellega nõustub, siis kaupleja peab talle siiski järgmise arve saatma posti teel ja kirjutama seal, et edaspidi tulevad arved elektrooniliselt.

TTJA ettevõtluse osakonna juhataja **Merike Koppel** sõnas, et tema hinnangul ei ole see eluliselt siiski üldse probleem. Kui kaupleja ja tarbija saavad omavahel muul viisil kokkuleppele ja kaupleja suudab seda ka hiljem tõendada, siis ei ole probleeme ning seetõttu ei tuleks seadust keeruliseks muuta.

Mario Kadastik lausus, et ta ei ole väitnud, et seda punkti ei ole vaja, vaid tema ettepanek seisneb selles, et praegusel juhul tekitab antud säte teatud olukordades topeltbürokraatiat. Samuti tuuakse praegu justkui välja, et kui kaupleja ja tarbija saavad muul viisil kokkuleppele, siis on arusaadav, et seaduse nõude võib jätta täitmata. Tema hinnangul ei ole see korrektne.

Marek Reinaas sõnas, et regulatsiooni tuleks vaadelda tervikuna ja mitte keskenduda ühe lõike ühe lause sõnastusele. Ta lisas, et olles tutvunud kogu eelnõu tekstiga, siis on tema hinnangul antud sätte sisu teistsugune.

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (muudatusettepaneku poolt 3: Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi; vastu 0; erapooletuid 1: Mario Kadastik)

4. Teha eelnõus järgmised muudatused:

4.1. Muuta eelnõu pealkiri ja § 1 sissejuhatav lauseosa, muutes vastavalt eelnõu sätete numeratsioonile, ning sõnastada need järgmiselt:

„TARBIJAKAITSESEADUSE MUUTMISE SEADUS

§ 1. Tarbijakaitseseaduses tehakse järgmised muudatused:“;

4.2. Täiendada eelnõu § 1 punktiga 9 järgmises sõnastuses:

„9) paragrahvi 36 lõiget 3 täiendatakse pärast sõna „vahelisele“ sõnadega „kauba müügi- või teenuse osutamise“;“.

Selgitus: muudatuse tegemine on vajalik, et tagada direktiivi 2013/11/EL^[1] artikli 11 lõike 1 punkti b korrektne ülevõtmine Eesti õigusesse, kuivõrd kõnealune säte ei ole Eesti õigusesse korrektselt üle võetud. Sellest lähtudes kitsendatakse TKS-i § 36 lõike 3 sõnastust selliselt, et kohaldatava õiguse küsimus saab tekkida üksnes kaupade müügi- või teenuse osutamisega seotud vaidlustes. Seega kitsendatakse komisjoni pädevust võrreldes kehtiva regulatsiooniga. TKS-i § 36 lõike 3 sõnastuse kitsendamisega tagatakse direktiivi 2013/11/EL artikli 11 lõike 1 punkti b korrektne ülevõtmine Eesti õigusesse. Muus osas jääb lõike 3 sõnastus samaks võrreldes kehtiva regulatsiooniga.

Majanduskomisjon

(Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Mario Kadastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi)

5. Muuta eelnõu § 2 ja sõnastada see järgmiselt: „§ 2. Käesolev seadus jõustub 2025. aasta 1. septembril.“

Selgitus: eelnõuga nähti algselt ette, et tarbijakaitseseaduses tehtavad muudatused jõustuvad 1. jaanuaril 2026, kuid arutelude käigus jõuti arusaamisele, et eelnõuga tehtavad muudatused võiksid jõustuda juba varem, 1. septembril 2025. Muudatuste jõustumine 1. septembril tagab, et enne jõustumist jõuavad kauplejad ning järelevalveasutus (Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet) teha tarbijate teavitust enne, kui kauplejad muudatusi saavad rakendada. Kuivõrd muudatuste tegemine oma kassasüsteemides ja/või majandustarkvaras ei ole kauplejatele kohustuslikud, ei ole vaja määrata ca viie kuulist perioodi muudatuste jõustumiseks.

Majanduskomisjon

(Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ettepanek)

Juhtivkomisjon: ARVESTADA TÄIELIKULT (konsensus: Mario Kadastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi)

Otsustati:

2.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 16.06.2025 (konsensus: Mario Kadastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

2.2. Juhul, kui Riigikogu juhatus komisjoni eelmist ettepanekut arvestab, siis taotleda Riigikogu juhatuselt eelnõu 624 SE teise lugemise materjalide osas vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse §-le 62 dokumentide kättesaadavaks tegemise tähtaja lühendamist ja määrata uueks tähtjaks k.a. 13. juuni kell 16.00 (konsensus: Mario Kadastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

2.3. Teha ettepanek teine lugemine lõpetada (konsensus: Mario Kadastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

2.4. Kui teine lugemine lõpetatakse, teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda ja viia läbi lõpphääletus 18.06.2025 (konsensus: Mario Kadastik, Marek Reinaas, Urve Tiidus, Kristina Šmigun-Vähi).

[1] Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2013/11/EL, 21. mai 2013, tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise kohta

3. Info ja muud küsimused

Täiendavat infot ei olnud ning muid küsimusi ei tekkinud.

(allkirjastatud digitaalselt)

Marek Reinaas

juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)

Kiia Väli

protokollija